



Рамазон ҳайити муборак бўлсин!

Абдулла ОРИПОВ,
Ўзбекистон Қаҳрамони, Халқ шоири

Ҳайит

Ҳайит кунларида жанглар ҳам тўхтаб,
Қилчлар қинига қайтиб киргувси.
Мўминлар эгизак жонларга ўхшаб,
Ўзгага боққан чоқ ўзни кўргувси.

Умидвор ҳар кимса топиб кушойиш,
Қоронғу дилларга ёғиб тургай нур.
Уйқуда фароғат, юртда осойиш,
Дуолар ижобат, ниятлар манзур.

Адоват, ҳасадни касб этган инсон,
Майли шоҳ ё гадо, ё сайид бўлсин.
Илоё, барига бахш этсин иймон,
Утар ҳар лаҳзаси бир ҳайит бўлсин.



Муносабат

Аҳоли саломатлиги —

УЛКАН БОЙЛИК



Зухра ИБРАГИМОВА,
Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Спикери
ўринбосари,
“Адолат” СДП фракцияси раиси

Юртимизда сўнги беш йилда барча соҳаларда бўлгани каби соғлиқни сақлаш тизимида олиб борилаётган ислохотлар ҳам изчил давом эттирилмоқда. Аҳоли саломатлигини сақлаш борасида белгиланган устувор вазифалар ижросини таъминлаш, тиббиёт ходимларининг салоҳиятини ошириш учун зарур шарт-шароитлар яратишга қаратилган Президентимизнинг бир қатор қарор ва фармонлари қабул қилинди. Шунингдек, жамоатчилик томонидан тиббий хизматлар кўлами ва сифатини ошириш юзасидан билдирилган таклифлар инobatга олинди, аҳолига қулай бўлган “Электрон поликлиника” тизими йўлга қўйилди.

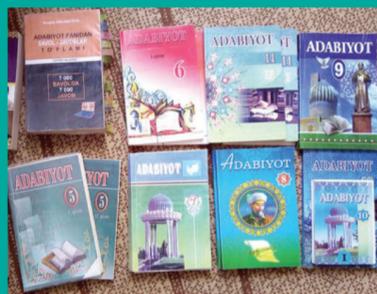
Буюк Тему́р — иккинчи Ренессанс асосчиси



Тему́р “Тузуқлар”ида шундай дейилган: “Кимнинг ақл-шижоатини синов тарозусида тортиб кўриб, бошқаларникидан ортиқроқлигини билсам, уни тарбиямга олиб, амирлик даражасига кўтарар эдим. Сўнгра кўрсатган хизматларига яраша мартабасини ошириб борардим”. Яъни Буюк Тему́р учун насл-насаб, қариндош-уруғчилик, таниш-билишчилик эмас, қобилият асосий роль ўйнаган. Лекин ўша давр анъаналарига кўра, Шарқда ҳам, Фарбда ҳам насл-насаб, табақавий мансублик ҳал қилувчи аҳамият касб этган.

МАКТАБ ДАРСЛИКЛАРИДАГИ ХАТОЛАР

- 5-синф “Адабиёт” дарслигига киритилган ёзувчи ёки шоир ижоди 6-синфда давом эттирилса, аввалги синфда берилган маълумотлар тўлдирилиши, бойитилиши лозим. Афсуски, 6-синф дарслигидаги айрим ижодкорларнинг таржимаи холи айнан такрорланган ёки янги маълумотлар билан бойитилмаган. Хатто айрим ўринларда салмоқли ҳажмдаги матнлар, адиб ҳаёти ва ижоди юзасидан берилётган савол-топшириқлар ҳам ҳеч бир ўзгаришсиз кейинги синф дарслигига кўчиб ўтган. Буни Муқимий, Хамид Ослимжон, Эркин Воҳидов, Ўткир Хошимов таржимаи холи мисолида кўзатиш мумкин.



“Ақлвой”нинг янги “Мўъжиза”си

Бу каби лавҳалар ёш бола онгига қандай таъсир қилади? Масъуллар учун бу оддий ҳолатми ёки улар фарзандларининг шу каби лавҳаларни кўришини оддий ҳол деб билишадими? Ёки глобаллашувнинг янада кенг миқёсда авж олишига янгича замин тайёрланаптими?

Аччиқ, аммо очиқ гаплар

“Узр”чилик челленжигига ЧЕК ҚЎЯЙЛИК!

Сизларда ҳам бўлганми: у ёки бу сабаблар туфайли кайфиятингиз аъло бўлиб турган вақтда бир ҳолат ёки хабар бирдан кайфиятингиз 180 даражада ўзгаришига олиб келади?

Хурсандчиликдан хафагарчиликка қадар бўлган муддат лаҳзадан ҳам қисқа бўлишига куни кеча яна бир бор амин бўлдим.

Аниқроқ айтадиган бўлсам, давлат раҳбари бошчилигидаги кенг жамоатчилик вакиллари, зиёлиларимиз 9 май — Хотира ва қадрлаш куни ҳамда Иккинчи жаҳон урушида қозонилган ғалабанинг 76 йиллиги муносабати билан пойтахтимизда барпо этилган Ғалаба боғига ташриф буюриб, бу ердаги “Матонат мадҳияси” ёдгорлик мажмуасига гулчамбар кўйганида, жажжигина фарзандларим мени бу санага оид саволларига кўмиб ташлаганида жуда ҳам кувонган эдим. Сабаби, айнан шу маросим сабабли фарзандларим билан инсон қадр ва уни хотирлаш ҳақида суҳбатлашиш имконияти, шароити, фурсати юзага келди.

Президент сўзлаган нутқи орқали зурриётларимизга Ватан ибтидосидан бугунига қадр шу юрт, шу халқ деб курашган, куч-қудрати, ақл-заковатини аямаган ҳар бир инсоннинг хизмати ҳеч қачон унутилмаслигини сингдирди олганимдан хурсанд бўлдим.

Иккинчи жаҳон урушида Ўзбекистонимиздан қарийб 2 миллион одам иштирок этгани, 500 мингдан зиёд ватандошимиз эса қонли жангларда ҳалок бўлгани ёки оғир кунларда таниқли сахна устаси Маъсума Қориева икки фарзанди — Шавкат ва Ботир Қориевларни фашизмга қарши жангга юборгани ва уруш туфайли иккала ўғлидан ҳам айрилиб қолгани ҳақидаги ҳаётий ҳикоялар болажонларимизнинг кўнглида Ватанга муҳаббат уйғотганини кўриб, кувондим.

Бир сўз билан айтганда, биз, катталар ўтганларни хотирлаш, сафимизда юрганларнинг қадрига етиш борасида фарзандларимизга намуна бўла олишимизга имкон берган сана ва маросим туфайли хурсандчилигимнинг чеки-чегараси йўқ эди, гўё...

Халқ таълими вазирлиги диққатига!

Энди навбат

ЎҚИТУВЧИЛАРГА... (МИ?!)



Биз шифокорларнинг калтакланишига кўникиб қолгандек ЭДИК...

Яқинда kup.uz сайтида эълон қилинган “Навоийда ҳам ўқитувчи калтакланди. Масалани ёпди-ёпди қилишмоқчимиз?” деб номланган мақола кенг жамоатчиликнинг қизғин муҳокамаларига сабаб бўлмоқда. Воқеа жорий йилнинг 5 май куни Навоий вилояти Навбахор туманининг “Пахтакор” маҳалласидаги 33-умумий ўрта таълим мактабида содир бўлган. Мактабнинг маънавий ва маърифий ишлари бўйича директор ўринбосари мактаб ўқувчиларидан бирининг онаси томонидан кўпчиликнинг кўз ўнгиде калтакланган.

Муносабат

Давлатимиз раҳбарининг “Самарқанд вилоятида эксперимент тарикасида маҳаллабай ишлаш тизимини жорий этишга қаратилган чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори аҳоли муаммоларини ҳал этиш борасида қўйилган муҳим қадам бўлди.

“МАҲАЛЛАБАЙ” ИШЛАШ ТИЗИМИ —

ҲАЁТИМИЗДА ЯНГИЧА ЙЎНАЛИШ

Аҳоли даромадини оширишга қаратилган тадбиркорлик интилишларини қўллаб-қувватлаш, бандликни таъминлаш механизмларини янги босқичга олиб чиқиш, ёшлар ва хотин-қизларнинг тадбиркорлик ташаббусларини амалга оширишга кўмаклашиш бугунги ислохотларнинг асосини ташкил этади. “Маҳаллабай” ишлаш тизими орқали маҳаллий бошқарув органларини аҳолига янада яқинлаштириш, аҳоли ва тадбиркорларнинг муаммоларини аниқлаш ҳамда самарали ҳал этишининг Самарқанд тажрибасини амалиётга жорий этиш мақсадида қабул қилинган ушбу қарор асосида “Маҳаллабай” ишлаш марказларини ташкил этиш кўзда тутилган.



Муҳиба БОБОБЕКОВА, халқ депутатлари Самарқанд шаҳар Кенгаши депутати

Давлат муассасалари бўлган “Маҳаллабай” ишлаш марказлари эксперимент тарикасида ташкил этилади. Унга мувофиқ, ҳар учта маҳаллага бир нафар маҳаллабай ишлаш инспектори бириктирилади. Масалан, Самарқанд шаҳрида “Маҳаллабай” ишлаш марказига 81 нафар, Каттақўрғон шаҳрига 21 нафар штат ажратилади. Туманларга ҳам 21 тадан 45 тагача штат берилиши режалаштирилган. Ушбу марказларнинг асосий вазифаси аҳоли бандлигини таъминлаш ва даромад манбаларини яратиш орқали камбағалликни қисқартириш чораларини кўриш, аҳолини касб-хунар ва тадбиркорликка ўқитиш, тадбиркорлик қилиш истагида бўлган фуқароларга, жумладан, аёллар ва ёшларга кредит, субсидиялар олишда ёрдам кўрсатиш, хунарманчилик қилиш истагини билдирганларга замонавий асбоб-ускуналар ҳамда мини-технологиялар топширишда кўмаклашиш, хорижда меҳнат фаолиятини юртиш ва малака ошириш истагини билдирган фуқаролар билан ишлаш, уларга кўмаклашиш ҳисобланади. Айтиш жоизки, ушбу тизим фаолияти йўлга қўйилса, аҳоли бандлигини таъминлаш, тадбиркорлик борасида ишни нимадан бошлашни билмай сарсон бўлиб юрганлар учун яна бир имконият эшиги очилади. Чунки ўтган бир ҳафта давомида Самарқанд шаҳридаги 2-сектор мутасаддиларини иштирокида Президентимизнинг вилоятимизга ташрифи чоғида “Маҳаллабай” иш-

Аҳоли саломатлиги — УЛКАН БОЙЛИК

Хусусан, Сирдарё вилоятида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 12 ноябрдаги “Соғлиқни сақлаш тизимини ташкил этишнинг янги модели ва давлат тиббий сурғатаси механизмларини Сирдарё вилоятида жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори билан бирламчи тиббий-санитария ёрдами муассасаларида оилавий шифокор, унинг ўрта тиббиёт ходимларидан иборат терапия ва педиатрия йўналишлари бўйича ёрдамчилари, патронаж ҳамширалари ва даядан ташкил топган гуруҳларни тузиш йўлга қўйилди.

Ўзбекистон “Адолат” СДП ҳам 2016 йилги Президентлик ҳамда 2019 йилги парламент сайловларидаги Сайловолди дастурларида ўзининг асосий электорати бўлган шифокорларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш мақсадида бир қатор тақлиф ва ташаббусларни илгари сурган эди. Жумладан, партия замонавий, юқори технологияли, самарали тез тиббий ёрдам хизматини шакллантириш чораларини кўриш, шошилиқ тез тиббий ёрдам хизматининг тезкорлиги халқаро эътироф этилган талабларга мос бўлиши, уни бошқаришнинг ахборот тизимини жорий қилиш ва моддий-техника базасини мустаҳкамлаш тарафдоридир. Партия “Ақлли тиббиёт” тизимини шакллантириш, тиббиёт соҳасига замонавий АКТларни кенг жорий этиш, аҳолини хавфсиз дори-дармон воситалари билан таъминлаш, ушбу йўналишда депутатлик ва жамоатчилик назоратини кучайтириш, аҳолининг тиббий маданиятини ошириш бўйича таъсирчан қонунчилик механизмларини ишлаб чиқиш, амалиётга жорий қилишни устувор вазифа сифатида белгилаб олган эди.

Хусусан, партия мактаблар ва мактабгача таълим муассасаларида болаларга тиббий хизмат кўрсатиш таъминоти тизимини мустаҳкамлаш, ҳар бир мактабда малакали тиббий хизматни жорий этиш, болаларга бепул стоматология хизмати кўрсатилишини таъминлаш, болаларни бепул дори воситалари билан узлуксиз таъминлаш, ҳар бир болада сил касалини аниқлаш учун манту синамаси ўтказиш, болалар орасидаги юқумли касалликларга қарши эмлашлар ўтказиш масалаларини кечиктириб бўлмас долзарб вазифалар деб ҳисоблайди.

Давлатимиз раҳбарининг яқинда қабул қилинган “Соғлиқни сақлаш тизимида олиб борилаётган ислохотларни изчил давом эттириш ва тиббиёт ходимларининг салоҳиятини ошириш учун зарур шарт-шароитлар яратиш тўғрисида”ги фармони эса партия Сайловолди дастурида белгилаб берилган вазифаларни ҳаётимизга кенг жорий этилганлиги билан янада аҳамиятлидир.

Фармон билан оилавий шифокор пунктлари ва оилавий поликлиникаларда “тиббиёт бригадалари” фаолиятини йўлга қўйиш, шунингдек, туман (шаҳар) кўп тармоқли марказий поликлиникалари томонидан аҳолига янада сифатли тиббий хизматлар кўрсатиш камровини кенгайтириш учун 2021 йил 1 июлдан бошлаб 10 мингта, 2022 йил 1 январдан бошлаб эса яна қўшимча 10 мингта ўрта тиббиёт ходимлари штатлари ажратилиши белгилаб берилмоқда.

Жумладан, марказий туман (шаҳар) шифокорларининг давлат бюджетидан молиялаштириладиган амалдаги қойкалар фонднинг 10 фоизи 2022 йил 1 январдан бошлаб, яна қўшимча 10 фоизи 2023 йил 1 январдан бошлаб тўлов асосида тиббий хизматлар кўрса-

тишдан тушадиган бюджетдан ташқари маблағлар ҳисобига таъминланадиган қойкалар фондига ўтказилмоқда. Албатта, биз бугунги кунда сифатли тиббий хизмат тизимини йўлга қўйишни истар эканмиз, биринчи навбатда, тизимни энг сўнгги замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозлашимиз, бунинг учун эса бюджетдан ажратилаётган маблағ ҳажминини кўпайтиришимиз даркор.

Партия 2019 йилги Сайловолди дастурида келгуси беш йилликда соғлиқни сақлаш бўйича давлат харажатларини умумий давлат харажатларига нисбатан 15,4 фоиздан 17 фоизга ҳамда ҳар 1000 кишига хизмат кўрсатувчи шифокорлар сонини 2,45 нафардан 5 нафарга, шифохона муассасалари сонини эса 1135 тадан 1250 тагача оширишни мақсад қилиб қўйган эди. Фармон билан қойкалар сонини ошириш учун бюджетдан ташқари маблағлар ҳисобидан қўшимча маблағ ажратиши ҳамда ўрта тиббиёт ходимлари сонининг икки йилда 20 минг нафарга оширилиши эса партия тақлифларини ҳаётга тўлақонли татбиқ этилаётганини кўрсатади.

Шунингдек, партия ўз дастурида бугунги кунда олис ҳудудларда юзага келган тор соҳадаги тиббиёт мутахассисларининг етишмаслиги олдини олиш учун мақсадли қабул квоталари сонини ошириш тақлифини илгари сурган эди. Фармон билан 2021/2022 ўқув йилидан бошлаб клиник ординатура мутахассисликлари бўйича қабул квотасини икки бараварга ошириш, ҳудудга зарур бўлган тор мутахассисликдаги шифокорларни тайёрлаш учун тегишли маҳаллий бюджетдан етарли миқдорда грант ажратиш тизими йўлга

қўйилмоқда. Мазкур грант асосида таълим олган битирувчиларга тегишли ҳудудга бориб, уч йил ишлаб бериш мажбурияти юклатилади. Ҳудудга фаолият юритиш учун юборилган тор мутахассисликдаги шифокорларнинг яшаш харажатлари маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан қоплаб берилади.

2021 йил 1 июлдан бошлаб эса ҳамширалик иши ўзини ўзи банд қилган шахслар шуғулланиши мумкин бўлган фаолият (ишлар, хизматлар) турлари рўйхатига киритилмоқда. Ҳамширалар учун яратилган бундай қулайлик улар фаолиятини амалга ошириши учун бир қатор мажбуриятлар ҳам юклатмоқда. Хусусан, ҳамширалик иши фаолиятини фақат ўрта тиббий ёки олий ҳамширалик иши йўналиши бўйича олий маълумотга эга, Соғлиқни сақлаш вазирлигининг тегишли ахборот тизимида 2022 йил 1 январдан бошлаб рўйхатдан ўтган шахсларгина амалга ошира олади. Ҳамширалик иши фаолияти билан шуғулланаётган шахс белгиланган муддатларда ўз малакасини ошириб бориши зарур.

Шу билан бирга, Соғлиқни сақлаш вазирлигида Иқтидорли ва малакали тиббиёт мутахассисларини қўллаб-қувватлаш ҳамда тиббиёт муассасаларига жалб қилиш жамғармаси ташкил этилмоқда. Бир сўз билан айтганда, фармон билан аҳолига қоғалатли тиббий хизмат кўрсатиш, тиббиёт ходимлари меҳнатини рағбатлантириш, замонавий технология ва даволаш усулларини кенг жорий қилиш борасида ҳам тизимли чора-тадбирлар белгилаб берилмоқда. Галдаги вазифа эса биз, халқ вакиллари мазкур ишларнинг ўз вақтида тизимли амалга оширилишини назорат қилишдан иборатдир.

“Узр”чилик челленжига ЧЕК ҚЎЯЙЛИК!

Аммо хурсандчилигим узоққа чўзилмади, десам жудаям “юмшоқ” айтган бўламан. Сабаби, ижтимоий тармоқларда тарқалган видеоларда тантанали маросимда мажмуалар пойига қўйилган гулчамбарлар кўп вақт ўтмай аллақандай кимсалар томонидан талон-тарож қилинганини кўриб, кўнглимга ғулуғла тушиб турганди. Кўнглимнинг туб-тубида жавобсиз саволлар галаён кутараётганди. Каттол урушда сиз-у биз учун жонидан кечган ота-боболаримизга хурмат шуми? Хайкалар пойи – рамзий қабрларга қўйилган гулни олиб, фарзандига бераётган онани ким деб аташ мумкин?! Шу ўринда бир гапни ҳайқириб айтгим келди: Юрт иззатлаётган, Юртбоши қадр кўрсатаётган фидойилар пойига бир дона гул қўйишга ярамасангиз, ҳеч бўлмас, ўзгалар кўрсатган эҳтиромни оёқ ости қилманг!

Ҳали юрагимдан гул талончиларининг алами кетмай Каттақўрғон шаҳрида буюк мутафаккир, сўз мулкининг султони Мир Алишер Навоий бобомизнинг ҳайкали олдида одам ҳатто тилга олишга хижолат қиладиган аудиоёзув жаранги остида беўхшов қилиқлар қилиб, жилпанглаётган йигитни кўриб, (аслида у йигит деган шарафли номга номуносиб) кайфиятим баттар тушиб кетди. Ишончим комил, ижтимоий тармонда кенг тарқалган бу қисқа ролик ўзини ва халқи тарихини ҳурмат қилган ҳар қандай инсоннинг руҳиятига битмас-туганмас зарба берди, фашига тегди.

Тўғри, “кун қахрамони” тезкор топилди. Унга ўн беш сутка маъмурий қамок жазоси берилди. Ҳа, у ҳам видеоларда халқдан кечириб сўради. (Аниқроғи, сўратилган бўлса керак. Чунки унга ўхшаш маънавий сўқир одамларда қилган ишидан афсусланиш ҳисси бўлмайдими.) Тўғриси, қилар ишни қилиб қўйиб, биллиб-билмасдан “иши”ни қилиб қўйган ёш болага ўхшаб кўзларини лўқ қилиб, “халқимиздан узр сўрайман”, деб чиқишлар ҳам жонга тегиб кетди. Назаримда, “узр”чилик челленжига чек қўядиган вақт аллақачон етиб келди. Агар бунга чек қўймасак, жамиятимиз манкуртлашиб бораверади.

Аслида мафқураси бўлмаган ва унга асосланган тарбия тизимини яратмаган жамият бўлмайди. Шунинг учун ҳам ёшларимизни миллий ва умуминсоний қадриятлар асосида тарбиялашга давлат сиёсати даражасида эътибор қаратилаёпти. Лекин негадир айрим ёшлар-

римида маънавий деградация ҳолати кузатилаётганини, очиги, тушуниш мушкул... Биз ёшларга улар кимларнинг авлоди эканигини бот-бот такрорляймиз, аммо бу панд-насиҳатларимиз осмонга учиб кетаётгандек таассурот юзага келади баъзан, кишида. Мустақил фикрга ўргатишимиз керак, хорижий тенгдошлари билан ҳар қандай мавзуда баҳслаша олсин, юртимиз равнақига хизмат қилувчи гоғларни берсин, дедик. Лекин уларнинг айримларида, аксинча, ёт мафқураларга хизмат қилувчи аллақандай илова, дастурлар орқали машҳур бўлишдан бошқа интилишни уйғота олмадик, афсус... Хулоса ҳар кимнинг ўзидан. Дод деймизми, вой деймизми, экканимизни ўрамыз. Қачонки фарзандларимизга ўз олдиларига улкан мақсадларни қўя олиш ва шу мақсадлари сари ҳаракат қилишни ўргатмас эканмиз, бундай аянчли ҳолатлар давом этаверади...

Саодат СОДИҚОВА, журналист

Ушбу ҳудуддан халқ депутатлари Навоий вилоят Кенгашига Ўзбекистон “Адолат” СДПдан сайланган депутат сифатида вазиятни зудлик билан ўргандик. Дастлаб жабрланувчи Д.Қодирова даволанаётган Навбахор туман тиббиёт бирлашмасида бўлганимизда шифокорлар ўқитувчига уйига рухсат берилганлигини билдиришди. Шундан сўнг 33-умумий ўрта таълим мактабига бориб, мактаб директори Саодат Файзиёва ҳамда жабрланувчи ўқитувчи Дилбар Қодирова билан воқеа юзасидан суҳбатлашдик.

Мактаб директори воқеани баён қилар экан, мақолада ҳолат бироз бўрттирилганлигини куюниб гапирди: – 7 май куни kup.uz мухбирлари мактабга келиб, мендан содир бўлган воқеа юзасидан интервью беришимни сўрашди. Мен уларга бўлган воқеа туманнинг ўзида, тегишли идоралар иштирокида кўрилиб, ҳал этилишини айтдим. Ортиқча шов-шув бўлиши мактабимиз обрўсига путур етказишини айтиб, улардан ушбу материални интернетда чиқармасликни илтимос қилиб, ўзим ҳам интервью бермадим. Таассуфки, эртаси куни kup.uz сайтида ваҳимали мақола эълон қилинибди. Мактабимиз жамоаси умумий рейтинг кўрсаткичлари бўйича туман мактаблари орасида 7-ўринда турибди. Ўқувчиларимиз фаан олимпиядалари, турли мусобақа ва танловларда муносиб ўрин эгаллаб келмоқда. Мақоладан сўнг 30 йиллик педагогик фаолиятимизда тўплаган обрў-эътиборимиз бир пул бўлди. Вилоят Халқ таълими бошқармаси

бошлиги (М.Шамуратов) мактабимизга келиб, йигилиш ўтказганида “Халқ таълими вазирлиги мактаб директорида нима чора кўрдинг деб сўраганида, мен уларга директорнинг аризасини олдим деб жавоб бердим”, дея бўлиб ўтган воқеада мактаб маъмуриятини айблавергач, туман халқ таълими бўлими муdiri номига жорий йилнинг 1 июнидан бошлаб эгаллаб турган лавозимидан озод қилиш бўйича ариза ёзишга мажбур бўлдим.

Жабрланувчи Дилбар Қодирова эса шундай деди: – Менга нисбатан бўлган ҳақорат ва зўравонлик харақати бутун ўқитувчиларга нисбатан бўлган муносабат, деб биламан. Яқинда ўқувчининг онаси Ҳ.Адилова билан туман ички ишлар идорасида юзлаштиришди. Ишни тергов қилаётган терговчи томонидан бир-бири-миздан ўзаро кечирим сўраш тақлиф этилганида айбланувчи Ҳ.Адиловада ўзининг зўравонлигидан афсусланиш аломатларини кўрмадим.

Аксинча, у менга нисбатан яна оғзаки ҳақоратларни давом эттирди. Ўқитувчиларнинг жамиятдаги мақомини кўтаришга қаратилган қонунларимизни кучайтирмас эканмиз, бундай ҳолатлар давом этаверади.

Энг ачинарлиси, вилоят Халқ таълими бошқармаси, Навбахор туман хокимининг ёшлар сиёсати ва маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари, туман ИИБ бошлиги, туман 4-сектор раҳбари ва тумандаги бошқа мутасадди ташкилотлар бўлиб ўтган ҳодисада жабрланган ўқитувчи Д.Қодирова ҳамда мактаб маъмуриятини айбламоқда. Юртбошимиз янги Ўзбекистон мактаб оstonасидан бошланади деб таъкидлаган. Бироқ кейинги пайтларда учраётган юқоридаги каби ҳолатлар, афсуски, жамиятимизда ўқитувчининг обрўси, ўрни ва ролига салбий таъсир кўрсатади, таълим-тарбия жараёнига путур етказиши.

Рустам ҲАЙИТОВ, халқ депутатлари Навоий вилоят Кенгаши депутати

Энди навбат ЎҚИТУВЧИЛАРГА... (МИ?!)

Албатта, мазкур масала ҳақати ўз ечимини топгани йўқ. Демак, бу борадаги саъй-ҳаракатларимизни тўхтатмаймиз. Зеро, Ўзбекистон “Адолат” СДП Сайловолди дастурида алоҳида қайд этилганидек, партияимиз бундан кейин ҳам ўқитувчилар ҳуқуқий мақомини янада кўтариш, уларнинг иш ҳақи ва ижтимоий мавқеини оширишга қаратилган ташкилий-ҳуқуқий чора-тадбирларни изчил амалга оширишда давом этаверади. Бу жараёнда партияимиз томонидан “Ўқитувчининг мақоми тўғрисида” алоҳида қонун қабул қилиш ташаббуси илгари сурилгани бежиз эмас. Унутмайлик, жамиятда ўқитувчилар мақомини кўтариш ҳаммамиз учун кечиктириб бўлмайдиган вазифадир!

Фаолиятдаги ютуқ ва камчиликлар таҳлил этилди

Ўзбекистон “Адолат” социал-демократик партияси Андижон вилоят кенгашининг навбатдаги V пленуми бўлиб ўтди. Унда вилоят кенгаши ходимлари, ҳудудий кенгашлар раислари ва маҳаллий Кенгаш депутатлари қатнашдилар.

Ўтган 2020 йилда андижонлик “адолат”чилар қандай натижаларга эришди? Депутатлик корпусларининг фаолияти қоникарлими? Белгиланган устувор вазифалар қай даражада бажарилди? Пленум иштирокчилари олдига айна шу саволлар қўйилди.

Оқоридагилардан келиб чиқиб, партия кенгашлари ва депутатлик корпуси томонидан 2020 йилда амалга оширилган ишлар, эришилган ютуқлар баробарида йўл қўйилган камчиликлар танқидий руҳда кўриб чиқилди. Амалдаги йилда олдидинда турган устувор мақсад-вазифалар, партия фаолиятини янада жонлантиришга қаратилган чора-тадбирлар ва депутатлар фаолияти билан боғлиқ бошқа масалалар атрофида муҳокама қилинди.

Таъкидланганидек, бизнинг кучимиз, сиёсий майдондаги ўрнимиз, албатта, партиямиз сафининг қанчалик кенгайиб бориши билан боғлиқ. Хисобот даврида вилоятда аъзолар сони 5586 нафарга, БПТлари 21 тага кўпайди. Бу ўз-ўзидан андижонлик “адолат”чилар катта кучга айланганлигини кўрсатади.

Фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш, қабул

қилинаётган қонунлар муҳокамада иштирокини таъминлаш, сиёсий билимларини ошириш, кам таъминланган оилаларга кўмак бериш, ёшларни Ватанга садоқат руҳида тарбиялаш фаолиятининг асосини ташкил этди. Бу борда жойларда учрашувлар, давра суҳбатлари ҳамда партиянинг 20 дан ортиқ лойиҳалари асосида тадбирлар ўтказилди. Сайловолди дастуриимизда белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш ва бажарилган ишлар жамоатчилигининг ишончини оширди.

Бутун дунё аҳлини ташвишга солган пандемия даврида асосий эътибор ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳоли қатламга қаратилди. Соғломлаштириш, моддий ва маънавий кўмак бериш борасида қатор ташаббуслар билан чиқилди.

«Бир ойда бир иш ўрни» лойиҳаси доирасида вақтинча ишсиз, ёрдамга муҳтож оилалардаги 238 нафар фуқаролар доимий иш ўрни билан таъминланди. 511 нафари мавсумий ишларга жалб этилди. 453 нафар ўз бизнес режаларига эга фуқароларга имтиёзли кредитлар олишда кўмаклашилди.



«Муаммо билан юзма-юз» лойиҳаси доирасида ташкил этилган ишчи гуруҳлари 598 та МФИларни ўрганди. Ушбу МФИлардаги 5342 та хонадонларнинг муаммолари ҳамда 86 та хўжалик юритувчи субъект фаолияти атрофида ўрганилди. Ўрганишлар давомида 2624 та муурожаатлар келиб тушди. Аҳоли томонидан билдирилган муурожаатларнинг аксарияти жойида ҳал этилди. Муаммолар вазиятлар эса депутатлик сўровлари орқали тегишли ташкилотларга тақдим этилди.

2020 йилда маҳаллий Кенгаш депутатлари томонидан аҳоли муаммолари ўрганилиб, маҳаллий Кенгаш сессияларида 11 та ва доимий комиссияларга 31 та масала киритил-

ди. Мутасадди ташкилотларга 193 та депутатлик сўровлари юборилиб, 152 таси ижобий ҳал этилди. Бироқ 27 тасига юзаки жавоблар олинган бўлса, 14 тасига жавоб хати ҳам келмаган.

Юқоридаги рақамлар халқ вакилларининг фаолиятини қоникарли, деб баҳолашга асос бўла олмайди. Чунки бу жуда оз. Ҳар бир соҳада депутат назоратини ўрнатиш, жамоатчилик назоратини кучайтириш бўйича кўрсатма берилаётган бир вақтда жойлардаги мавжуд муаммоларнинг ечимини топишда халқ вакиллари янада фаол бўлиши лозим.

– Чиндан ҳам бугун сайловчилар ўз вакилларидан катта ишларни кутмоқда, – дейди

халқ депутатлари Андижон вилоят Кенгашидаги депутатлик гуруҳи раҳбари Насибхон Тўйчиева. – Аслида бегамлиқка, томошабин бўлиб туришга ҳаққимиз йўқ. Худудлардаги муаммоларнинг ечимини топишда биз, депутатлар фаол бўлишимиз лозим.

Пленум ишида амалга оширилган ишлар билан бир қаторда, партиявий фаолиятда йўл қўйилган камчиликлар, фойдаланилмаган имкониятлар ҳам кўрсатиб ўтилди. Келгусидаги вазифалар белгилаб олинди. Муҳокама этилган барча масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Андижон вилоят кенгаши матбуот хизмати

Тошкент вилоят кенгаши ўтган давр мобайнида ўз фаолиятини 2020-2024 йилларга мўлжалланган Сайловолди дастурида белгиланган вазифаларни амалга ошириш бўйича ишлаб чиқилган “Йўл харитаси”га мувофиқ олиб борди.



Қашқадарё вилояти тарихи ва маданияти давлат музейи мажлислар залида Ўзбекистон “Адолат” СДП вилоят кенгашининг V пленуми бўлиб ўтди. Унда партия вилоят кенгаши аъзолари, маҳаллий Кенгаш депутатлари, шаҳар, туман кенгашлари раислари, оммавий ахборот воситалари вакиллари қатнашди.

Пленумда Ўзбекистон “Адолат” СДП вилоят кенгаши ижроия кўмитаси ва депутатлик гуруҳининг 2020 йилдаги фаолияти юзасидан ҳисоботи тингланди ҳамда 2021 йилдаги устувор вазифалари ҳақида партия вилоят кенгаши раиси Руиддин Раупов маъруза қилди.

– Албатта, ютуқлар ўзимизники, аммо ўтган йили партиявий-ташқилий ишларда баъзи камчиликларга ҳам йўл қўйилди, – деди Руиддин Раупов. – Шу нуқтаи назардан, партия фаолларининг асосий диққат-эътибори мавжуд камчилик ва муаммоларни ҳамда уларни қандай қилиб бартараф этишга қаратилмоғи лозим.

Анжуманда партиянинг “Бир ойда бир иш ўрни” лойиҳаси доирасида 179 нафар фуқаро ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этилган, маҳаллий Кенгаш сессияларига 20 та масала киритилгани ва аҳоли муурожаатлари асосида мутасадди идораларга 4500 дан ортиқ депутатлик сўровлари юборилгани маълум қилинди.



Пленумда партия вилоят кенгаши бош ҳисобчиси Малоҳат Самиеванинг 2020 йилги Устав фаолиятини молиялаштириш учун ажратилган давлат маблағлари ва бюджетдан ташқари маблағларнинг ижроси ҳамда жорий йил бюджетининг асосий кўрсаткичлари ҳақидаги ахбороти ҳам эшитилди.

Пленумда муҳокама этилган барча масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Азиз КАРИМОВ,
Қашқадарё вилоят кенгаши мутахассиси

7 май кuni Ўзбекистон “Адолат” СДП Наманган вилоят кенгашининг VI пленуми бўлиб ўтди.



Пленум иштирокчилари “Ўзбекистон “Адолат” СДП Наманган вилоят кенгаши Ижроия кўмитасининг 2020 йилдаги фаолияти юзасидан ҳисоботи ва 2021 йилдаги устувор вазифалари тўғрисида”ги масалани муҳокама этдилар.

Маърузачи – вилоят партия кенгаши раиси Исроил Жўраев, Тўрақўрган, Учқўрган, Чуст туман кенгашларининг раислари Захроҳон Аҳмедова, Ниғора Болтабоева, Бекзод

Сиддиқов ва бошқалар ўтган йил яқунларини танқидий руҳда таҳлил қилдилар. Эришилган ютуқлар эътироф этилиб, фойдаланилмаган имкониятлар, йўл қўйилган камчиликлар очиқ-ошкор айтилди. Партия ташкилотлари олдидан турган навбатдаги вазифалар ва уларни бажариш йўллари белгилаб олинди.

Пленум иштирокчилари “Ўзбекистон “Адолат” СДПнинг халқ депутатлари

Наманган вилоят Кенгашидаги депутатлик гуруҳининг 2020 йилдаги фаолияти юзасидан ҳисоботи ва 2021 йилдаги фаолияти тўғрисида”ги масалани ҳам кўриб чиқдилар. Шунингдек, Наманган вилоят кенгаши таркибига бир қатор ўзгаришлар киритилди.

Муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Наманган вилоят кенгаши матбуот хизмати

Тадбир

Хотира – абадий, қадр – муқаддас... Хотира ва қадрлаш кuni муносабати билан ўтказилаётган маънавий-маърифий тадбирларда мазкур сўзлар кўп бор такрорланмоқда. Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари, фронт орчи меҳнат фахрийларнинг жасоратлари, фидойилиги эҳтиром билан тилга олинмоқда.

Номингиз қалбларда барҳаёт

Фаргона шаҳридаги 2-умумтаълим мактабида қутлуғ айём муносабати билан ташкил этилган тадбир ҳам таассуротларга бой бўлди. Тадбирда бир неча йиллар аввал мазкур мактабда таълим олган собиқ ўқувчилар – Ўзбекистон “Адолат” СДП Сиёсий Кенгаши раиси ўринбосари Умидхон Сулаймонов, Давлат хизматлари агентлиги Фаргона вилояти бошқармаси бошлиғи Раъно Бойқўзиёва иштирок этди. Шунингдек, Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларидан бири – фаргоналик 92 ёшли Апас Кабаев ҳам тадбирнинг азиз меҳмони бўлди. Партия Сиёсий Кенгаши раиси ўринбосари отахон билан мулоқот қилиб, ўз миннатдорлигини изҳор қилди, партиянинг эсдалик совғаларини топширди.



– Хотира миллат тарихини, унинг қадриятларини, маданияти ва маънавиятини, миллат ўзлигини мужассам этадиган буюк қадрият. Ватан озодлиги ва тинчлиги учун жон фидо этган болаларимизга ҳар қанча хурмат бажо этсак оз, – деди Умид Сулаймонов ўз сўзида. – Уларнинг хотирасини нафақат 9 май санасида, балки ҳар кuni ёд этишимиз, ёнимиздаги қаҳрамонларни эса доимо йўқлаб, уларнинг дуоларини олишимиз лозим.

Тадбир давомида мактаб ўқувчилари томонидан уруш қанашчилари қаҳрамонликларига бағишланган куй-қўшиқлар ижро этилди. 5-, 10-синф ўқувчилари ижросидаги машҳур “Журавли”, “Смуглянка” қўшиқлари иштирокчилар олқишларига сазовор бўлди.



Тадбир якунида мазкур мактабнинг собиқ ўқувчилари У.Сулаймонов ҳамда Р.Бойқўзиёва ўзининг билими, салоҳияти, иқтидори ва ташаббускорлиги билан тенгдошларига намуна бўлиб келаётган Алишер Болтабоев, Самандар Шодмонов, Роман Бабаёнов, Жавохир Солиқонов, Диёра Тўхтасинова, Мирзо Олимов, Жасмин Пўлатова сингари бир гуруҳ ўқувчиларга эсдалик совғаларини тақдим этдилар.

– Биз ҳамisha улуг аждодларимиз билан ифтихор этамиз, – дейди тақдирланганлардан бири Сарвиноз Умарова. – Диёримизда ҳукм сураётган тинчлик-хотиржамликни қадрлаш, Ватан ривожини учун ҳисса қўшишга ҳаракат қиламиз. Уларга муносиб издош бўламиз.

Камола ПОЛВОНОВА,
Фаргона вилоят кенгаши матбуот котиби

ҲАМДАРДЛИК

Татаристоннинг Қозон шаҳридаги мактаблардан бирида юз берган фожиа туфайли 7 нафар ўқувчи, 1 нафар ўқитувчи, 1 нафар аёл ҳалок бўлди, 23 нафари турли даражада тан жароҳати олди. Мудҳиш ҳодиса ҳар бир яхши ниятли инсон қалбини ларзага келтирди. Бегуноҳ болаларнинг ўлими ОАВ ва ижтимоий тармоқлар орқали дунё ҳамжамиятини қалқитиб юборди. Қозон шаҳри мотамга чўмди. Барча татаристонликларга таъзия изҳор қиламиз, марҳумларнинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик билдирамиз.



Ўзбекистон «Адолат» СДП

Депутат минбари

Бугун Ўзбекистонда ижтимоий, иқтисодий соҳаларда катта ўзгаришлар бўляпти. Одамларимиз ўзгаришлар, дунёқараши янгиланаяпти. Мулкдорлар сони ошяпти, мамлакатнинг инвестициявий жозибдорлиги ортмоқда.

Меҳнат қонунчилигини такомиллаштиришнинг янги босқичи: кутилаётган натижалар ва амалиётга татбиқ этиш масалалари

Кутилаётган натижалар ва амалиётга татбиқ этиш масалалари

Инсон меҳнатидан фойдаланишда, меҳнатга ҳақ тўлаш, яқка турдаги меҳнат муносабатлари ва улардан келиб чиқадиган жамоавий муносабатларни тартибга солиш борасида ривожланган хорижий мамлакатлар тажрибасини, шунингдек, мамлакатимиз томонидан ратификация қилинган бир неча халқаро ҳужжатларни миллий қонунчилигимизга имплементация (сингдириш) қилиш мақсадида янги қонун қабул қилиш давр талабидир.

Шу мақсадда, амалдаги Меҳнат кодексини қайта қўриб чиқилиб, меҳнат муносабатларининг янги шакллари ва уларни ҳуқуқий жиҳатдан янги механизмларга асосланган янги Меҳнат кодексини лойиҳаси ишлаб чиқилди.

Мазкур Меҳнат кодексининг лойиҳаси амалдагисидан деярли уч баробар катта бўлиб (7 та бўлим, 34 боб, 621 та модда), унда қатор янги нормалар киритилмоқда.

Аваламбор, лойиҳада ҳозирги даврда жуда кўп муҳокамаларга сабаб бўлаётган – меҳнат қилиш ҳуқуқи эркинлиги ва мажбурий меҳнат масаласига алоҳида эътибор қаратилган.

Жумладан, лойиҳада меҳнат қилиш эркинлиги тушунчасига аниқ таъриф бериш принциби ва мақсадлари ҳамда ижтимоий шерикликнинг томони сифатида иштирок этувчилар, уларнинг ҳуқуқи ва мажбуриятлари акс этган. Мисол учун, ходимларнинг қонун билан тақиланмаган ҳар қандай вакиллик органини тузиш, унга аъзо бўлиш ёхуд бошқа жамоат бирлашмаларга аъзо бўлиш эркинлиги кафолатланиб, бундай эркинликни амалга оширишга ҳар қандай кўринишдаги тўсқинлик учун жавобгарлик белгиланмоқда.

Хусусан, асосий иш жойидан озод бўлмаган ҳолда ходимларнинг вакиллик органига сайланган ходимга, уни мазкур вакиллик органидаги ваколат муддати тугаганидан кейин ҳам иш беришчи томонидан икки йил ичида ушбу ходимга нисбатан, вакиллик органи розилигисиз интизомий жазо қўлланиши ёки меҳнат шартномасини бекор қилиниши тақиқланмоқда.

Шу билан бирга, асосий иш жойидан озод бўлмаган ҳолда ходимларнинг вакиллик органига раҳбар этиб сайланган ходимга, уни мазкур вакиллик органидаги ваколат муддати тугаганидан кейин ҳам иш беришчи томонидан икки йил ичида унга нисбатан, мазкур вакиллик органи аъзо бўлган ҳудудий ва тармоқ ходимлар вакиллик органи розилигисиз интизомий жазо қўллаш ёки меҳнат шартномасини бекор қилишга тақиқ белгиланмоқда.

Учинчидан, лойиҳада ишга қабул қилиш ёши ҳам ўзгариши назарда тутилмоқда. Жумладан, амалдаги Меҳнат кодексига мувофиқ ишга қабул қилиш ёши 16 ёш, алоҳида ҳолларда эса 15 ёш деб, белгиланган бўлса-да, лойиҳада алоҳида ҳолларда 15 ёшга тўлмаган шахсларни маданий-томоша, телевидение, радио ташкилотлари ва бошқа оммавий ахборот воситалари ота ва онанинг ёши ота-онанинг ўрнини босувчи шахснинг ёхуд васийлик ва ҳомийлик органининг розилиги билан ишга қабул қилиш белгиланмоқда. Сабаби, ҳозирги кунда бир қанча ёшлар, шу жумладан, мактаб ўқувчилари ҳам маданий-томоша дастурлари учун юқорида қайд этилган ташкилотлар томонидан уларнинг меҳнатидан фойдаланган ҳолда жалб этилса-да, меҳнат шартномаси тузилмайди. Ваҳоланки, бу жараёнда ёшларнинг меҳнат ҳуқуқлари кафолатланмаслиги билан бирга, иш беришчи-нинг мажбуриятлари (иш ҳақи, унга тенглаштирилган тўловлар, компенсация ва ҳоказолар) ҳам эътибордан четда қолаётган эди.

Тўртинчидан, лойиҳада ходимнинг шахсига доир маълумотлар тушунчаси, уларнинг рўйхати, улардан фойдаланиш, қайта ишлаш, сақлашга доир томонларнинг мажбуриятлари ҳамда иш беришчи-нинг бу тартибларга риоя қилмаслиги борасида жавобгарлиги белгиланмоқда.

Бешинчидан, лойиҳада мамлакатимизда олиб борилаётган гендер тенглиги сиёсати ва халқро меҳнат ташкилотининг тавсияларини инобатга олган ҳолда қисқартирилган иш вақти белги-ланадиган ходимлар тоифаси янада кенгайтирилмоқда. Хусусан, бундай ходимлар тоифасига уч ёшгача фарзанди бўлган ҳамда давлат бюджетидан молиялаштириладиган ташкилотда ишловчи ота-онандан бири, васийга қисқартирилган иш вақти белгиланиши назарда тутилмоқда. Амалдаги кодексга мувофиқ мазкур ҳуқуқ фақат аёл кишида бор бўлиб, амалиётда гендер тенглиги таъминлашга тўғри келмасди. Албатта, бу ҳуқуқдан ота-онанинг бири фойдаланиши назарда тутилмоқда.

Олтинчидан, лойиҳада ходимларнинг йиллик асосий меҳнат таътили минимал мuddатини ўзгартириш назарда тутилган бўлиб, йиллик асосий меҳнат таътили мuddатини (амалдаги кодексда 15 иш куни) 21 календарь куни этиб белгилана назарда тутилмоқда. Бу эса, ҳафтанинг 5 иш куни ва 6 иш кунинда ишловчи ходимларга асосий йиллик меҳнат таътилидан фойдаланишда қўлайлик яратди.

Еттинчидан, лойиҳада илк бора ҳодим томонидан содир этилган ноҳуқия интизомий хатти-ҳаракат юзасидан ҳақиқатини аниқлашга қаратилган хизмат тешируви институти, унинг тушунчаси, ўтказиш тартиби, натижаларини расмийлаштириш тартиблари ҳам акс этмоқда.

Шу билан бирга, қонун лойиҳасида меҳнат муносабатларида меҳнат муҳо-



фазасини таъминлашда иш беришчи ва ходимнинг ҳуқуқи ва мажбуриятлари, меҳнат низолари масалаларини хал қилиш (тартибга солиш)га қаратилган медиатор, меҳнат низолари комиссияси ҳамда меҳнат арбитражи институтларини жорий қилиш ҳамда улар орқали яқка турдаги ва жамоавий меҳнат низоларини кўриб чиқиш ва ҳал этиш тартиблари белгиланмоқда.

Қонун лойиҳасини иккинчи ўқишга тайёрлаш давомида депутатлар жамоатчилик вакиллари, олимлар ҳамда экспертларни жалб қилиб, лойиҳада акс этган нормаларнинг амалдаги қонунчилик ва амалиёт билан уйғунлигини таъминлашга эътибор қаратилди. Хусусан, муҳокама жараёнида давлат органларининг лойиҳа бўйича юрган таклифларидан ташқари, нодавлат-нотажорат ташкилотлари, шу жумладан, касаба уюмлари, тадбиркорлик субъектлари таклифлари ҳам кўриб чиқилди. Шу билан бирга, айрим нормалар такомиллаштириш мақсадида тўлдирилди ҳамда қонунчилик ва юридик техника талабларига мувофиқлаштирилди.

Жумладан, қонун лойиҳасида масофавий ишлайдиган ходимларнинг меҳнатини ҳуқуқий тартибга солиш мақсадида хорижий тажриба ва амалиётга муаммоларни инобатга олган ҳолда доимий ва вақтинчалик масофавий ишлаш (453-модда), иш беришчи таъаббуси билан доимий ва вақтинчалик масофавий иш фаолиятига ўтиш (454-модда), масофавий иш фаолиятига ўтишни расмийлаштириш (457-модда), масофавий иш фаолиятига ўтиш ҳуқуқига эга бўлган ходимлар (458-модда) каби янги моддалар киритилди.

Шунингдек, кодекс лойиҳасининг 127-моддаси иш беришчи томонидан ишга қабул қилиш ҳамда тегишли ёзувларни меҳнат дафтаридаги киритиш билан боғлиқ жараёнда ёзувларни меҳнат дафтарида ҳамда “Меҳнат ягона миллий тизими”га киритиш мuddатлари ва тартибларини аниқлаштирувчи қоидалар белгиланди.

Шу билан бирга, лойиҳада Меҳнат ҳуқуқ инспекциясига меҳнат қонунчили-гига риоя этилиши устидан назоратни



Дилмурод ИСМАИЛОВ, Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги “Адолат” СДП фракцияси аъзоси, Коррупцияга қарши курашиш ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси аъзоси

Муносабат

Мамлакатимиз суд-ҳуқуқ соҳасида кенг кўламли ислохотлар амалга оширилмоқда. Бу эса суд мустақиллигини таъминлаш ва одил судловни қарор топтиришга хизмат қилмоқда.

Одил судлов мезони —



“Судлар тўғрисида”ги қонуннинг 69-моддасида муайян ишни ҳар томонлама, тўлиқ ва ҳолисона кўришга тўсқинлик қилиш ёки фактикорлик суд қарори чиқарилишига эришиш мақсадида судьяларга қандай бўлмасин бирон-бир тарзда таъсир этиш қонунга мувофиқ жиноий жавобгарликка сабаб бўлиши белгиланган.

Бундан ташқари, мазкур қонуннинг 66-моддасига асосан, судьялар одил судловнинг обрўси, судьялик қадр-қимматини тушириши ёки судьянинг ҳолисислигига шубҳа туғдириши мумкин бўлган хатти-ҳаракатлардан ўзларини тийишлари шарт.

Афсуски, амалиётда одоб-ахлоқ нормаларига риоя қилмайдиган судьялар ҳам учраб туради. Бу, айрим судьялар фаолиятида коррупция иллатининг борлигидан далолат беради.

Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши қабул қилган “Судьялар одоб-ахлоқ кодекси” судьяларнинг касбий фаолиятини амалга оширишда қатъий риоя этиши лозим бўлган ахлоқий, маданий ва этик қоидалар, шунингдек, уларнинг жамиятда ўзининг юриш-туриши, хатти-ҳаракати билан атрофдагиларга ибрат намуналарини кўрсатишига оид мезонлар мажмуидир. Ушбу қоидалар 2002 йил 26 ноябрда халқаро ҳамжамият доирасида тасдиқланган “Судьяларнинг хулқ-атвори оид” Бангалор принциплари тўлиқ мос келади. Судья хулқ-атворининг Бангалор принциплари қуйидаги олтита принциплари назарда тутади: мустақиллик, ҳолислик, ҳалоллик ва моддиятга берилмаслик, этика нормаларига риоя этиш, тенглик, ваколатлик ва тиришқоқлик. Ҳужжатда ушбу принципларнинг ҳар бири батафсил таърифланган.

Одил судловни амалга ошириш судьялардан махсус билим ва тажрибадан ташқари юксак маънавий ёндашув ва масъулиятни талаб этади. Чунки суднинг кичик бўлса-да, ҳар қандай хатоси фуқароларнинг ҳуқуқи ва эркинлигига зарар етказиши.

Бангалор принципларига мувофиқ, судья учун одил судловни амалга ошириш борасидаги фаолият бошқа мажбуриятларга нисбатан устувордир. Судья ўз вазифаларини юқори профессионал даражада одилона, тезкор ва виждонан бажариши шарт.

Судьянинг ҳолисислиги ва беғаразлиги одил судловни тегишли тарзда амалга оширишнинг мажбурий шартидир. Судьянинг суд муҳокамасидаги ҳамда хизматдан ташқари вақтдаги хулқ-атвори жамият ва процесс иштирокчиларида судья ва суд ҳокимияти органларининг ҳолисислиги ва беғаразлигига бўлган ишончини мустаҳкамлашга хизмат қилиши зарур.

Судья ишчи ҳолис кўриш мақсадида ўзининг касбий мажбуриятларини баҳараётганда ҳар қандай афзалликлар, асоссиз ишонч ва тахминлардан ҳоли бўлиши, ўзининг ҳолисислигига ҳар қандай шубҳаларни бартараф этишга ҳаракат қилиши лозим.

Судьянинг қонунда назарда тутилган ҳолларда ўзини ўзи рад этиши унинг ҳолисислиги ва беғаразлигини таъминловчи муҳим омилдир.

Буюк бобоқалонимиз ҳазрат Алишер Навоий “Маҳбуб ул-қулуб” асарида одил судловни амалга оширувчи қози, яъни судья ҳақида шундай таъриф келтирган: “Қози муслмонларнинг яхши ва ёмон ишлари юзасидан ҳукм чиқарувчидир... Қозининг маҳкамаси шарият илмининг хазинаси бўлмоғи; у ҳукм вақтида ошнога ҳам, беғонага ҳам бир савияда қарамоғи лозим... Қози қонун йўлидан бир қадам ҳам тоймаслиги – тўғри йўлдан чиқмаслиги лозим... Модомики, ҳукм элнинг моли ва жонига тааллуқли экан, қозининг шиори тўғрилиқ ва адолат бўлмоғи лозим”.

Мазкур фикрлар ҳозир ҳам долзарб. Зеро, одил судлов – инсоният маънавияти ва маданияти эришган бебаҳо маърифий қадриятдир. Давлатимиз раҳбари ҳақли равишда таъкидлаганидек, юксак маънавий ахлоқий савияга эга бўлмаган юрист кадрлар ҳар қачон судья вазифасига тайинланмаслиги керак. Адолат ва маънавият ўзаро қамбарчас боғлиқ тушунчалардир. Маънавият бўлмаган жойда ҳеч қанон адолат бўлмайди. Бу мезонлар эса судьялар фаолиятига халқнинг ўзи баҳо беришини аниқлатади.

Ақром МУҲИДДИНОВ, Шоҳруҳ ФОЗИЛОВ, Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби тингловчилари

Жиноятга жазо муқаррар

Фожиага телефон сабабми?..

Ота-она учун фарзандларидан бири туфайли иккинчисини йўқотишдан кўра оғир азоб бўлмас керак. Такдир Тошкент вилоятида истиқомат қилувчи Зарифа Ғаниева ва Алишер Алиевнинг бошига шундай синов солди. Улар турмуши давомида 3 нафар фарзанд кўришди: 2 қиз ва 1 ўғил. Эр-хотиннинг қувончли онлари кўп бўлган: болалар тутилганида, қулганида, илк қадамни атак-чек ташлаганида, илк сўзини айтганида, мактабга борганида...

Аммо шундай кун келдики, эр-хотин ҳаётидаги барча гўзал кунларини унутиб, ажралишга қарор қилишди. Эр яна уйланди, хотин турмушга чиқди. 6 ёшли Нигина онаси, акаси ва онаси билан ўғай отаниқона яшай бошлади. Орадан 10 йил вақт ўтди. Бу орада ўғай ота болаларига ўзи бо-ласидек меҳр берди. Аммо Йигитали жуда таянч бўлиб улғайди. Айниқса, сингилсига нисбатан жуда қаттиққўл бўлди, сал нараса-

жиноий жавобгарликка тортилишдан асраганидан эканини Йигитали тушунмади. Ақсинча, ёмон қилигини давом эттираверди. Бунга ўзи истаганда баҳоналар топарди. Масалан, Нигинанинг синфдошлари билан қулиб гаплашадиганини кўрса ҳам уйга келганидан сўнг сингилсини қаттиқ сиккува оларди, урарди. Ақсининг сингилсига бўлган бундай жохи-лона муносабатини кўрган ўғай ота ҳам, она ҳам унга бу хатти-ҳаракатлари нотўғри эканигини, ака-сингиллар бир-бирига меҳр-оқибатли бўлишлари кераклигини уқтиришди, тушунтиришга ҳаракат қилишди. Ўғлига ижобий таъсир ўткази олмаганидан кейин она, балки ўз отасининг насихатига қулоқ солар, деган умидда собиқ турмуш ўртоғидан ҳам ёрдам сўрашга мажбур бўлди. Сўнг қизининг ўқитувчисига ҳам ҳақиқатини айтиди. Афсуски, барча панд-наси-кириб қолган сингилсини бир неча бор уриб, баданини кўкартириб, қўлларини синдиришгача бориб етди. Нигина бир неча марта мияси чайқалиб, касалхонада даволанди, ҳар гал шифо-корни “йиқилиб тушгани” ҳақида ёлғонлар билан ишонтирди. Бу унинг ақасини яхши кўрганидан,

асизликлар, бемаъниликлардан ас-рашини истагандир. Аммо у мақсадини Нигинага меҳр билан ту-шунтириш йўлларини билмаган-дир, эҳтимол. Билса ҳам бўйини ёр бермадими, фақат билагида-ги кучга эрк бераверди. Бир-икки марта сингилсининг телефонда синфдош болалар билан гаплаш-ганини пайкага, баттар жажл оти-ра минди: Нигинани ҳақоратлаб, уриб-тепиб, телефонини олиб қўйди... 17 ёшли Нигина бу ҳолатдан ҳар қанча азият чекса ҳам дўсти Пулат билан гаплашиш йўлларини топди: онда-сонда дўгонаси-нинг телефонидан кўнчироқ қилиб турди. ...Уша куни улар Тошкент шаҳ-рининг Юнусobod тумани, 4-мав-зесидеги ижара уйга кўчиб, уни тозалаб, жойлаштириш ҳоласи ва унинг ўғлини ҳам қўмақча қақи-ришди. Кимдир супир-сидир, кимдир мебель йиғиши, кимдир бошқа иш билан танд эди. Ниги-нага эса тушлик тайёрлаш вази-фаси оқиятилади. У сабаби, пивэ-ларни артар экан, ақаси уйда йўқлиги учун онаси яширинча олиб берган мобил телефонини стол устига қўйиб, ишнини давом эттиради. Аммо кутилмаганда

унинг устига бостириб келдию... кўксига қадалган пичоқ ўрнидан тикираб қон отилди... Она до-лаб юрди, сингил тошдек қотди... Тошкент шаҳар суди очиқ суд мажлисида Тошкент вилояти, Зангиота туманида рўйхатда ту-рувчи 17 ёшли Алиева Нигина Алишер қизи содир этган жино-ят ишнини кўриб чиқди. Судда иш-тирок этган Ўзбекистон ёшлар иттифоқи Тошкент вилояти кен-гаши, Тошкент тумани Хотин-қиз-лар қўмитаси каби бир неча те-гишли ташкилотлар вакиллари судланувчи воёга етмаган Ниги-на Алиевага нисбатан маҳалла фуқаролар йиғини раиси ва ма-ҳалла фаоллари томонидан ижо-бий тавсифнома берилганиги, айбланувчининг келгусида жино-ят содир этмаслигига, мамлакат-да амалга оширилаётган исло-хотларга, жадал ривожланаётган иқтисодиётга ҳамда жамиятнинг фаол ёшларидан бири бўлиб ўз ҳиссасини муносиб равишда қўлишига ишонч билан унга қа-лолат беришларини ва Ўзбеки-стон ёшлар иттифоқи Зангиота ту-ман Кенгашининг доимий назо-ратига олишларига имкон бе-ришни сўради.

Наргиза КАСИМОВА, Тошкент шаҳар суди судьяси, Саодат МАТЎҚУБ қизи, “Adolat” муҳбири

Акс-садо

Янги Ўзбекистонда “Миллий тикланишдан — миллий юксалиши сари” бош гоёсига таяниб, учинчи Ренессанс пойдевори яратилмоқда. Бу эса бугун мозийдаги ҳар икки Ренессанс сабоқларини ўрганишни, мўғул истилоси даврида барҳам топган биринчи Ренессансдан кейин халқимиз қандай қилиб иккинчи Ренессансга амалга оширилганини, бинобарин, Буюк Темур сиёсатини ҳар томонлама ўрганишни тақозо этади. Зеро, Буюк Темур иккинчи Ренессанс асосчиси.

Буюк Темур —



Иккинчи Ренессанс асосчиси



Абдурахим ИРКАЕВ,
Олий Мажлис Сенати аъзоси

Буюк Темур бобомиз ҳақида тарихий манбаларда урғу кўпроқ унинг буюк давлат арбоби ва даҳо саркарда бўлганига берилган. Ватанимизни мўғул босқинчиларидан халос қилганига, миллий давлатчилигимизни қайта тиклаганига, қудратли марказлашган давлат барпо этиб, уни ташқи душмандан ҳимоя қилганига ва муттасил кенгайтирилганига этибор қаратилади. Йўл-йўлакай илм-фан, маданият, дин ҳомийси бўлгани, ободончилик билан шуғуллангани ҳам эътироф этилади.

Ҳақиқатан, Буюк Темур Ватанимизни мўғул истилосидан халос қилди ва улкан империя тузди. Айни пайтда мўғулларнинг ҳарбий куч-қудратини, халқаро мавқеини ҳамда, бугунги тил билан айтилса, ўз ҳокимиятининг легитимлиги тан олинган муаммосини ҳисобга олиб, ўзини хон деб эълон қилмади, балки чингизийлардан кўнгирчоқ хон тайинлаб қўйди. Акс ҳолда чингизийлар бирлашиб, энди мустақамланмаётган, ҳали кучга тўлиб улгурмаган Темур давлатига ҳужум қилишлари мумкин эди. Ушбу қарор Темурнинг сиёсий нечоғлик донолигини, вазиятни холис баҳолаётганини ва дипломатия соҳасида ҳам етуклигини, ҳокимият масалаларида ижодкорлигини кўрсатади. Унинг сиёсий-дипломатик фаилатлари Испания, Франция, Англия қиролларига ёзган хатларида, савдо-сотик алоқаларини йўлга қўйиш, савдогарларни муҳофаза қилиб, шарт-шароит яратиш юзасидан билдирган таклифларида, фатҳ этган мамлакатларида олиб борган адолатпарвар ва бағрикенглик сиёсатида ҳар томонлама намён бўлади.

Темур шаҳси ҳақида гап кетганда, унинг нафақат буюк давлат арбоби, даҳо саркардалигини эътироф этиш, шунингдек, ҳар томонлама етук ислохотчи, универсал тарихий шахс эканлигини, жамият тараққиётини ҳаракатга келтирувчи, ҳал қилувчи омилларини, келажак тенденцияларини теран англаганини, олдидан кўра билганини тан олиш зарур. Ушбу йўналишда Буюк Темур фаолиятини, ижтимоий-иқтисодий, сиёсий, ҳуқуқий ислохотларини, жамият бошқарувида қўшган англоқларини атрофлича ва холис илмий таҳлил этиш, очиб бериш, жаҳонга кўрсатиш олимларимизнинг олдига турган улкан вазифадир. Таъбир жоиз бўлса, уларнинг ўз халқи ва илм-фан олдига маънавий бурчидир.

Тарихда яхши ном қолдириш учун улкан салоҳиятдан ташқари тараққийпарвар ислохотчи бўлиш, янгиликлар жорий қилиш, жамиятни, маданиятни, ижтимоий муносабатларни янги сифат босқичига кўтариш керак. Буюк Темур шундай шахс эди. Ислохотчилик, янгиликларни халқимиз ва жаҳон тарихида унинг ролини белгилади. У, академик Н.Конрад таъбири билан айтганда, халқларни, маданиятларни яқинлаштириди, ўзаро бир-бирини ўрганишга шарт-шароит яратди. Урта Шарқнинг иккинчи Ренессансига асос сол-

ди. У туфайли Чингизхон даврида инқирозга учраган илм-фан, маданият, маърифат қайта уйғонди ва гуркираб ўсди. Улкан империяда адолат, қонун устуворлиги (шариат қонунлари ва Буюк Темур ўрнатган қонунлар, тартиблар, низомлар устуворлиги) қарор топди. Илгари кўрилмаган фаровонликка, ободончиликка эришилди. Шаҳар ва қишлоқлар, касб-хунарлар ва савдо-сотик гуллаб-яшнади. Н.Конрад Темурни Чингизхон билан эмас, балки Александр Македонский ва Канишка билан қиёслади. Шу сабабдан у, агар Буюк Темур бўлмаганда, Алишер Навоий даҳоси ҳам юзага чиқмас эди, деб ҳисоблайди.

Тадқиқотлар Буюк Темурнинг ҳар томонлама универсал тарихий шахслигини кўрсатади. У қайси соҳага кўн урмасин, барчасида янгилик қилишга, ислохот ўтказишга интиланган. У давлат қурилиши ва бошқаруви соҳасида асрлар давомида халқ тўплаган тажрибани, ўзини оқлаган усуллар ва тузумни ижодий таҳлил этиб, ўз даврига мослаштириб сақлаб қолиш баробарида кўплаб янгиликлар киритган. Бу маъмурий-ҳудудий ислохотларга ҳам, солиқ ислохотига ҳам, зироатчилик, ҳунармандчилик, шаҳарсозлик, ер-сувга эғалик, мулкчилик соҳасига ҳам, дин, масжид, вақф масалаларига ҳам тегишлидир.

Аввало, шуни таъкидлаш лозимки, Буюк Темур Чингизхон ясои ва чингизийлар қонун-қоидаларини тубдан қайта кўриб чиқди. Чунки улар кўчманчи, ярым кўчманчи, қариндош-уруғчилик тамойилларига асосланган, ҳарбий иттифоққа уюшган қабила ва чорвадор феодаллар манфаатларига, турмуш тарзига мос мезёрларни акс эттирар эди. Шаҳар турмуш тарзига, ҳунармандчилик, деҳқончилик, илм-фан, маданият ривожланишига, аҳоли фаровонлиги, шаҳар, қишлоқлар ободончилиги, ўсишига уналчилик мос келмасди. Шу сабабдан Буюк Темур қонунчилик тизимини янгилади. Айни пайтда ўтмишдан келадиган яхши анъаналарни мустақамлади. Туркий халқларга хос ҳарбий-сиёсий қурултойларни, кенгашу машваратларни ўз даври талабларига мослаштириб, ривожлантирди. Давлат ишларининг, ўз сўзлари билан айтганда, ўндан тўққизини кенгашу машварат билан, фақат биттасини қилич ёрдамида амалга оширди.

Ислохотлар давлат қурилиши, қонунчилик тизимидан ташқари суд тизимини ҳам қамраб олган эди. “**Золимга қарши маълум додига етдим, — деб ёзади у “Тузуқлари”да. — Золим етказган моддий ва жисмоний зарарларни исботлаганимдан кейин, уни тартибга мувофиқ одамлар ўртасида муҳокама қилдим ва бир гуноҳорнинг ўрнига бошқасига жабр-зулм ўтказмадим.**” Ушбу иқролдаги икки жихатга эътибор қаратинг: биринчиси — одамлар ўртасида айбланувчини тартибга (қонунга) мувофиқ муҳокама қилганига, иккинчиси — асосий гуноҳор чет-

да қолиб, айтайлик, ҳақиқий гуноҳор катта мартабали амалдор четда қолиб, унинг буйруғини бажарган бошқа кишига жабр-зулм қилмаган. Кўхна тарихдан ва янги даврдан ҳақиқий гуноҳорлар ўрнига ҳар хил майда ижорчилар, иккинчи даражали айбдорлар ёки гумон қилинган шахслар жазоланиб, асосий айбдор қўтилиб қолганига, одил судлов бузилганига кўплаб мисоллар келтириш мумкин. Буюк Темур эса бундай ноҳақликка йўл қўймаган.

Темурнинг кадрлар сиёсатини баҳолаш учун яна “Тузуқлар”га мурожаат қиламиз: “**Давлат ишларини салтанат қонун-қоидаларига асосланган ҳолда бошқардим. Тўра ва тузуққа (низом ва қонунларга) таяниб, салтанатда ўз мартаба ва мақомини мустақам сақлаб турдим. Амирлар, вазирлар, сипоҳ, ҳар бири ўз лавозими ва мартабасидан мамнун ҳолда хизматимда бўлиб, ўндан ортигига даъвогарлик қила олмади.**” Қачон амалдорлар, мулозимлар ўз лавозими ва мартабасидан мамнун бўлади? Табиийки, уларнинг қилган иши, хизматлари муносиб тақдирланса, қобилияти тўғри, адолатли баҳоланиб, қобилиятига яраша лавозим ва мартабага эришса, давлат ишларида, бошқарувида, одамларга муносабатда қонун-қоидага қатъий амал қилинса.

Иқтидорли ёшларга муносабат, қобилияти кишиларни мансаб погонасида ўстириш масаласида ҳам биз Буюк Темурнинг адолатли иш тутганига, одамларга, ўша давр аъёнларидан фарқли ўлароқ, насл-насабига қараб эмас, балки иқтидорига, ишчанлиги ва омилиқорлигига қараб қўллаб-қувватлаганига гувоҳ бўлаемиз. Буюк Темурнинг ушбу сўзлари юқоридаги фикрларимизни тасдиқлайди: “**Қимнинг ақл-шижоатини синов тарозусида тортиб кўриб, бошқалариникидан ор-**

Умуман, Буюк Темур ислохотларини ҳар бир соҳа бўйича чуқур ва алоҳида ўрганиш, уларни тарихий фактлар билан далиллаш энди бошланапти. Шу пайтгача биз Буюк Темур шахсини англаш, унинг фаолияти ва таржимаи ҳолини батафсил аниқлаш, яхши ўрганилмаган жойларини, ноаниқ саҳифаларини ойдинлаштириш, бу борадаги мавжуд қарашларни танқидий холис баҳолаш билан кўпроқ машғул бўлдик. Бу, табиий эди. Чунки тарихий фактларни, воқеаларни тўқималардан, ривоятлардан ажратиб, тизимлаштириш, буюк аждодимиз тарафдорлари ва мухолифларининг бирёқлама баҳолиридан тазолаш лозим эди. Бу иш давом этаверади, албатта. Энди тадқиқотларимизни янада чуқурлаштириш, адабиётларда, жаҳон давлатлари архивларида ва хусусий шахслар коллекцияларида, музейларда Буюк Темурга оид ҳужжатларни, ашёларни аниқлаб, таҳлил этиб, умумлаштириб, уни жаҳон тарихий тараққиётига ҳар томонлама ҳисса қўшган даҳо шахс сифатида кўрсата олишимиз керак.

Тарих сабоқ олиш, ота-боболаримизнинг буюк ишларини, тажрибасини янги шароитда давом эттириш, хатоларини тақрорламаслик, ўтмишдан руҳий мадад олиш учун ўрганилади.

Янги Ўзбекистонда амалга оширилаётган сиёсат ҳам Буюк Темур ва бошқа буюк аждодларимиз эзгу аъёнларини янги шароитда давом эттирмоқда. Учунчи Ренессанс пойдеворини яратишда Буюк Темур фаолияти биз учун жонли намуна бўлиб хизмат қилади.

Ушбу мақоланинг ёзилишига “Adolat” ижтимоий-сиёсий газетасининг жорий йил 5 мартдаги сонидан чоп этилган “Буюк Темурнинг буюқлигини эътироф этайлик!” мақоласи туртки бўлди. Мақолада таъкидланганидек, Темур бобомизнинг БУЮКлигини аввал ўзимиз эътироф этишимиз керак. Унинг буюқлигини ҳар бир ёш, ҳар бир фуқаронинг онгига синдиришимиз лозим. Ана шундангина буюк аждодимизнинг инсоният олдидagi хизматлари адолатли баҳоланган бўлади.

тиқроқлигини билсам, уни тарбиямга олиб, амирлик даражасига кўтарардим. Сўнгра кўрсатган хизматларига яраша мартабасини ошириб борардим”. Яъни Буюк Темур учун насл-насаб, қариндош-уруғчилик, таниш-билишчилик эмас, қобилият асосий роль ўйнаган. Лекин ўша давр аъёнларига кўра, Шарқда ҳам, Фарбда ҳам насл-насаб, табақавий мансублик ҳал қилувчи аҳамият касб этган.

Адолат Буюк Темур бошқарув усулининг асосий тамойили бўлган. Унинг шахсий муҳрида, узугининг кўзида “Куч — адолатда” деб, бежиз ёзилмаган эди. У давлатни, жамиятни адолат, шариат қонунлари ва ўзи яратган тузуқлар (қонун-қоидалар) асосида бошқарди.

Буюк Темурнинг ҳарбий соҳадаги ислохотлари ҳам ўхшаши йўқ ва ўз давридан илгарилаб кетган эди. Бу жангни бошқариш тактикасига, черикни ташкил қилиш, қурол-яроғ, от-улов, озиқ-овқат билан таъминлашга, ҳарбий юришни ташкилий бошқаришга, маршрут бўйлаб турли кўнми жойларда, худудларда 1-2 йил олдидан озиқ-овқат ва ем-хашак тўплагани, аскарларга ойлик-маош белгилаганига бирдай тааллуқли. Айниқса, кейинги ҳолат янгилик эди. Бу амалда профессионал армия яратишнинг илк унсўри, куртаги бўлди. Буюк Темур ҳарбий юришлар бошланишидан аввал, унинг қанчагача чўзилишини ҳисоблаб, аскарларга 6 ойлик, 1 йиллик, 2-3 йиллик, 5 йиллик маошларини олдидан тўлар эди. Бу ҳозиргача дунё тарихида ноёб ҳодиса бўлиб қолаётди. Уруш қурбонсиз бўлмайди. Аскар биринчи жангдаёқ халок бўлиши мумкин. Унга эса бир неча йиллик маош олдидан тўланган. Фазна учун зарар. Лекин Амир Темур бунга адолатли деб билган. Урушга кетаётган аскар маошининг бир қисмини уйидоғиларга қолдириб, оиласини таъминлаб, кўнгли тинч бўлган. Маошининг қолганидан сифар харажатларида фойдаланган.

Буюк Темур бирор мамлакатда тинч аҳолини талашга руҳсат бермаган. Керакли озуқалар ва буюмлар аҳолидан сотиб олинган. Агар қимдир маҳаллий аҳолини талаша ёки унга нисбатан зўравонлик қилса, тўғиб жабрланувчига топширилган, жазони жабрланувчи берган. Шу сабабдан ишғол этилган мамлакатлар аҳолиси Буюк Темурни босқинчи эмас, халоскор сифатида қабул қилган. Ишғол қилинган жойларда, агар маҳаллий халқ ўз ҳокимларидан рози бўлса, уларни лавозимларида қолдирган. У босиб олган жойларни вайрон қилдирмаган, аксинча, обод қилган, сув чиқарган, канал қаздирган, роботлар, ҳаммомлар, сардобалар, масжидлар, кўприклар, йўллар ва бошқа иншоотлар қурдирган. Азиз вали зотлар, сайдалар қабрларини қайта қурдирган ёки таъмирлатган.

Буюк Темурнинг иқтисодиёт соҳасидаги ислохотлари ҳам ҳайратли. Тузуқларда бунга кўп мисоллар келтирилади. Қайси деҳқоннинг ерини ишлашга кучи етмай қолса, давлат ҳисобидан унга бепул анжомлар, қўш, уруғлик ҳамда солиқ имтиёзлари берилган. Ким янги ер очса, бир йил мутлақо солиқдан озод қилинган, унга газнадан текин ёрдам кўрсатилган. Иккинчи йили ўзи хоҳлаганча, учинчи йил қонунда белгиланган тартибда солиқ тўлаган. Ҳунармандлар учун ҳам юқоридагидек турли ёрдам ва имтиёзлар жорий этилган.

У даврларда банк ва кредит ташкилотлари йўқ эди. Буюк Темур газна ҳисобидан амалда текин ёрдам бериш ва солиқ имтиёзларини жорий қилди. Чунки исломда судхўрлик (рибъ) ман қилинади. Қарз фоизсиз берилади. Буюк Темур эса қарз эмас, текин ёрдам кўрсатган. Бунда унинг халқ тўғрисида, юрт ободлиги тўғрисида ўйлагани намён бўлади. Чунки янги ер очилса, янги дўкон қурилса, юрт обод бўлади, давлат газнасига солиқ тўловчилар сони кўпаяди.

Унинг бундай оқилона сиёсати янги Ўзбекистонда янги асосларда яна қайта тикланди; тадбиркорларга берилаётган имтиёзли банк кредити ва маълум муддатда солиқдан имтиёзлар берилиши Буюк Темурнинг иқтисодиёт соҳасидаги аъёнларининг янги шароитда қайта тикланиши ва давом эттирилишидир.

“Саховат – беназир қадрият”

Меҳр-мурувват ва САХОВАТ АЙЁМИ

Бугунги кунда мамлакатимизда ижтимоий ҳимояга муҳтож, кам таъминланган эҳтиёжманд оилаларга ёрдам кўрсатиш, уларнинг ўз имкониятларини рўйга чиқаришини таъминлаш мақсадида кенг қўламли ислохотлар амалга оширилмоқда. Ижтимоий муҳофазага муҳтож оилаларнинг ҳолидан хабар олиш, уларга моддий ва маънавий кўмак кўрсатиш олдимида турган долзарб вазифалардан бирига айланган.



Айниқса, ҳозирги сиёсий кўнларда партия фаоллари, депутатлар томонидан кам таъминланган ва эҳтиёжманд оилалар ҳолидан хабар олиш ва уларга саховат кўрсатиш ишлари давом этмоқда.

Хусусан, халқ депутатлари Жиззах вилоят Кенгаши депутати Нурзода Каримова ҳамда халқ депутатлари Жиззах шаҳар Кенгаши депутати Жаҳонгир Нортосев ҳам ушбу хайри ишларга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшиб келишмоқда.

Партиянинг “Бир адолатчи – юз аёлга ҳимоячи” лойиҳаси доирасида муборак Рамазон ҳайити арафасида депутатлар Ж.Нортосев ҳамда Н.Каримова томонидан ташкил этилган мазкур саховат ишларида Жиззах шаҳридаги “Наврўз” ва “Боғишамол” маҳалла фуқаролар йиғинида истиқомат қилувчи 30 та кам таъминланган оилаларга ҳар бири 250 минг сўмлик, 12 турдаги биринчи истеъмол махсулотлари тарқатилди.

Бундай савий-ҳаракатлар, хайри тадбирлар муборак ҳайит кўнлари савоб умидидаги юртдошларимиз сафини янада кенгайтириб, ушбу сиёсий кўнларни биргаликда, ҳамжихатликда энгиб ўтишга хизмат қилади.

Ўқтам ҚУРБОНОВ,
Жиззах вилоят кенгаши мутахассиси

Баҳоловчи ташкилотлар диққатига!



“Агробанк” акциядорлик тижорат банки Корпоратив бошқарув кодекси талабларининг банк фаолиятига татбиқ этилиши юзасидан корпоратив бошқарув тизимини баҳолаш ўтказиш бўйича баҳоловчи ташкилотлар ўртасида танлов эълон қилади.

- Корпоратив бошқарув тизимини баҳолаш учун акциядорлик жамиятлари фаолиятининг самарадорлигини ошириш ва корпоратив бошқарув тизимини тақомиллаштириш комиссияси йиғилишининг 2015 йил 31 декабрдаги 9-сон баённомаси билан тасдиқланган “Корпоратив бошқарув кодекси”да белгиланган ташкилотлар қатнашиши мумкин.
- Мустақил баҳоловчи ташкилотнинг тижорат таклифлари ёпиқ муҳрланган конвертда қуйидаги танлов ҳужжатлари рўйхати билан тақдим этилиши лозим:
- Мустақил баҳоловчи ташкилот тўғрисида қисқача ахборот;
- Ташкилотнинг давлат рўйхатидан ўтганлик тўғрисидаги гувоҳнома, тегишли фаолиятни амалга ошириш ҳуқуқини берувчи лицензия нусхалари;
- Банк корпоратив бошқарув тизимини баҳолашда қатнашувчи мутахассислар ҳақида маълумот (резюме), шунингдек, уларнинг малакасини тасдиқловчи сертификатлар нусхалари;
- Баҳолаш ўтказиш тартиби ва муддати;
- Мустақил баҳолаш хизматларига тўланадиган тижорат таклифлари (хизмат ҳақлари);
- Мустақил баҳоловчи ташкилотларнинг танловда иштирок этиш учун тижорат таклифлари ва ҳужжатлари қуйидаги манзил бўйича қабул қилинади: “Агробанк” АТБ Бош офиси, 100096, Тوشент шаҳри, Чилонзор тумани, Муқимий кўчаси 43-уй.
- Мустақил баҳоловчи ташкилотларнинг танлов ҳужжатларини топширишларининг охириги муддати 2021 йил 17 май соат 17-00га қадар.
- Белгиланган муддатлардан кейин юборилган тижорат таклифлари танловда иштирок этмайди.
- Маълумот олиш учун қуйидаги телефон рақамлари ва электрон манзилларга мурожаат этишининг мумкин:
- Тел: (71)202-80-08 (ички рақам: 11159).
- Веб-сайт: www.agrobank.uz,
- электрон почта манзили: cenbum@agrobank.uz
- Банк танловнинг ҳар қандай босқичида танловни бекор қилиш ҳуқуқига эга.

Таълим сифати – партия нигоҳида

МАКТАБ ДАРСЛИКЛАРИДАГИ ХАТОЛАР

Миллатга хиёнат сифатида баҳоланиши лозим

Маълумки, болаликда олинган билим тошга ўйилган нақш мисоли бир умр инсон шурида муҳрланиб қолади. Шу сабаб илм манбаи – мактаб дарсликлари ҳар қандай катта-кичик хато, чалкашлик, англашилмовчиликдан холи бўлиши шарт. Бу исбот талаб қилмайдиган ҳақиқат.

Афсуски, бугун айрим дарсликларни варақларкансиз, нафақат мутахассис, балки оддий ўқувчи назарига “лоп” этиб тушиб қолади. Нима учун бу ҳол юз берган? Ким айбдор? Нега хатолар зудликда тузатилмаган, ҳатто “тузатиш” ҳам берилмаган, деган саволлар кишини ўйлантиради.



Ўзбекистон “Адолат” СДПнинг “Таълим сифати – партия нигоҳида” лойиҳаси доирасида партиясининг Сирдарё вилоят кенгаши, халқ депутатлари вилоят Кенгашидаги депутатлик гуруҳи ҳамда туман ва шаҳарлардаги партия ташкилоти фаолларидан иборат ишчи гуруҳлари томонидан мутасадди ташкилотлар билан ҳамкорликда вилоятдаги умумтаълим мактабларида ўрганишлар олиб борилди. Асосий эътибор эса таълим масканларининг ўқув дарсликлари билан таъминланганлиги, дарсликлардаги хатоларни ўрганиш масаласига қаратилди.

Ўрганиш жараёнида бу борада муаммолар керагидан ортиқ эканлиги аниқланди. Жумладан: 5-синф “Тарихдан ҳикоялар” дарслигида (19-саҳифа) “Энг қадимги одамлар ва уларнинг манзилгоҳлари” мавзусида “ишбилармон одам” ҳам, “ақл идрокли одам” ҳам “homo sapiens” деб берилмоқда, аслида “ишбилармон одам” бу “homo habilis”дир.

6-синф “Тарих” дарслигида (85-саҳифа) миллоддан аввалги 2-минг йилликда Жанубий Юнистон ва Крит оролида илк шаҳар давлатлар вужудга кела бошлади, деб ёзилмоқда. (Аслида 4-минг йилликда деб ёзилиши керак).

рус тилида таълим оладиган 3-синф ўқувчилари учун “Математика” дарслигида (101-страница) “14 рабчих собрали 102 кг (кг бўлиши керак) клубники и разложили их поровну в 12 килограммовые ящики” деб ёзилган.

6-синф “Тарих” дарслигида (69-саҳифа) “Милоддан аввалги 3-минг йилликда Шанга давлатига Чжоу қабили бостириб кирди” дейилган. Аслида “Чжоу қабили Шан давлатига миллоддан аввалги 2-минг йилликнинг охирида бостириб кирган.

3-синф “Математика” дарслиги мукосава кирилл алифбосида ёзилган, учинчи бетидан лотин алифбосида чоп этилган.

9-синф учун “Биология” дарслигининг 2019 йилда чоп этилган «қайта ишланган ва тўлдирилган 5-нашри»

чиққан. Лекин аввалги нашрига нисбатан ҳеч қандай янги ўзгариш, қайта ишлаш кўринмаган. Дарслик 494 082 нусхада чоп этилган. Муаллифлари ўзгармаган. Дарсликни варақлаб қарасангиз, ўзгаришларнинг аксарияти косметик тарзда. Ҳар тўрт йилда чоп этиладиган, «қайта ишланган ва тўлдирилган» янги нашрда бугунги фан янгиликлари умуман жой олмаган, мавжуд маълумотлар янгиланмаган.

9-синф “Биология” дарслигининг 13-бетида прокаринот организмлар амитоз бўлиши йўли орқали кўпайиши айтилган. Вахланки прокаринот организмлар тенг иккига бўлиниши йўли билан кўпаяди. Амитоз бўлиниши ва тенг иккига бўлиниб кўпайиши алоҳида-алоҳида жараён.

9-синф “Биология” дарслигининг 15-16-бетларида кўк-яшил сувўтларини ўсимликлар оламига мансуб дейилган. Бу илмий жиҳатдан камчилик эмас, балки катта хатодир! Боиси кўк-яшил сувўтлар деб номланган организмлар бактериялар дунёсига мансуб цианобактериялар деб номланган алоҳида тип ҳисобланади. Улар ўсимликлар оламига мансуб эмас.

5-синф “Адабиёт” дарслигида мадҳия берилмагани ҳолда 6-8-синф дарсликлариде мавжуд. 7-9-синф дарсликлариде ҳам берилмаган. Бизнингча, давлат мадҳияси ёки ҳар бир синф дарслигида берилиши керак.

5-синф “Адабиёт” дарслигига киритилган ёзувчи ёки шоир ижоди 6-синфда давом эттирилса, аввалги синфда берилган маълумотлар тўлдирилиши, бойитилиши лозим. Афсуски, 6-синф дарслигидаги айрим ижодкорларнинг таржимаи холи айнан такрорланган ёки янги маълумотлар билан бойитилмаган. Ҳатто айрим ўринларда салмоқли ҳажмдаги матнлар, адиб ҳаёти ва ижоди юзасидан берилаётган савол-топшириқлар ҳам ҳеч бир ўзгаришсиз кейинги синф дарслигига кўчиб ўтган. Буни Муқимий, Ҳамид Олимжон, Эркин Воҳидов, Уткир Хошимов таржимаи холи мисолида кузатиш мумкин. Фикримизнинг исботи учун бириккита мисол келтираемиз: “Муҳаммад Аминхўжа Мирзахўжа ўғли Муқимий

2010 йилдаги иккинчи нашрнинг 309-бетиде Фузулийнинг “Шохнома” асари тўғрисида “арзунинг мутақориб мусаммани маҳзүф” вазида ёзилган деб кўрсатиш ўрнига, “маҳфуз” дейилган. Аслида арабча атама кўринишини олган “маҳзүф” сўзи “ташлаш” маъносини беради ва бу сўз мисрада бир бўгин тушириб қолдирилганини билдиради. “Маҳфуз” эса “ҳимояланган, муҳофаза қилинган” демакдир. Айни китобда шоир Муҳаммад Юсуфдан келтирилган сатрда “кут мени ҳар оқшом кўкка ой чиққан” дейиш ўрнига “кут мени ҳар оқшом кўкка ой чиққач” деб ёзилган. Бу хатolik сатр жозибасини хиралаштирган.

9-синф “Биология” дарслигининг 41-саҳифасида “Митохондриялар ярим автоном органoид бўлиб, уларнинг мембраналаро бушлиғида ДНК, РНК ва рибосомалар бўлади”, дейилади. Аслида митохондриянинг мембраналаро бушлиғида ҳеч қандай ДНК, РНК ёки рибосома бўлмайди. Ушбу молекула ва органoид митохондриянинг ички мембранаси ичида жойлашади.

7-синф “Тарих” дарслигида Имом Бухорийнинг “Ал жомеъ ас-саҳих” асариде ҳадислар сони 7375 та деб берилган бўлса, худди шу маълумот адабиёт дарсликлариде 7397 та деб кўрсатилган.

9-синф “Ватан тарихи” дарслигида “Миллий озодлик ҳаракати” мавзуси ўта саёз берилган. Тарих фани дарсликларига атамаларнинг изоҳли лугати ва хариталар илова қилинмаган.

7-синф “Адабиёт” дарслигида босмахона айби билан саҳифалар тушиб бўлиши лозим.

Юқоридагилардан англашилиб турибдики, мактаб ўқувчилари учун чиқарилаётган ўқув дареликлари хато ва камчиликлардан холи эмас. Аслида битта хато ёки камчилик ҳам билим олаётган ёшлар ҳаётида салбий из қолдириши мумкин. Шунинг учун Халқ таълими вазирлиги ходимлари, дареликлар муаллифлари ва дареликларни нашр қилаётган нашриётлар вакиллари ҳар бир дарелик устида жиддий иш олиб боришлари зарур. “Адолат” СДПнинг фаоллари келгусида ҳам дареликлар нашри билан боғлиқ масалаларга алоҳида эътибор бериб борадилар.

Сирдарё вилоят кенгаши матбуот хизмати

Кун иқтибоси



Қайси бир миллатнинг она тили ўз ҳожатини ўтаёлмай, бошқа ёт тиллар олдида мағлубиятга учраб тиз букар экан, ундай миллат кўп узоқламаёқ, инсоний ҳуқуқларидан ажраган ҳолда ҳаёт дафтари устига инқироз қалами чекилиши шубҳасиздир. Ундай миллатлар ёлғизгина Ватанларидан эмас, балки бутун борлиги билан тарих юзидан йўқолишга мажбур бўладилар.

Алихонтўра СОҒУНИЙ, «Туркистон қайғуси» китобидан

Ана холос!

“Ақлвой”нинг янги “Мўъжиза”си



Сўнги пайтларда ижтимоий тармоқларда кўтарилаётган муаммолар ўзининг долзарблиги боис қизгин муҳокамага сабаб бўлмоқда. Хусусан, инсон маънавиятига салбий таъсир кўрсатувчи лавҳалар телевидение каналларида кўпайиб бориши кўпчиликни хавотирга солмоқда.

“Ақлвой” болалар телеканалида эфирга узатилган “Шаҳризода: айтилмаган ҳикоялар” номли мультфильм ижтимоий тармоқларда кўпглаб эътирозларга сабаб бўлди. Эслатиб ўтамиз: мультфильмда қаҳрамон қиз суяклиси билан ўпишаверади, ўпишаверади...

Маълумот учун: “Ақлвой” телеканалининг асосий аудиторияси 3 ёшдан 9 ёшгача бўлган болаларни ташкил этади. Бу каби лавҳалар ёш бола онгига қандай таъсир қиладиди?

Маъсуллар учун бу оддий ҳолатми ёки улар фарзандларининг шу каби лавҳаларни кўришини оддий ҳол деб билишадими? Ёки глобаллашувнинг янада кенг миқёсда авж олишига янгича замин тайёрланаптими?

“Ақлвой” телеканали таъсисчиси бўлган Мактабгача таълим вазирлиги ҳамда Республика Маънавият ва маърифат маркази ва масъул ташкилотлар бу ҳолатга изоҳ беришса, максадга мувофиқ бўларди.

Канал учун жудаям яхши шюр қўйилган: “Бу сенинг вақтин! Кашфиётлар вақти, мўъжизалар вақти, янги нарсаларни ўрганиш вақти”

Аммо бу шюрнинг маъноси кўштирноқ ичида қолиб кетмайтими?

Миршод Қўлдошев, “Адолат” СДП Марказий аппарати Ижтимоий тармоқлар билан ишлаш бўлими бошлиги

Билимсизликнинг замонавий намойиши

Мулоҳаза

Бугун интернетнинг телеграм тармоғидан фойдаланувчилар кўпчиликини ташкил қиладди. Тармоқда таълим, фан, маданият, тадбиркорликка оид турли гуруҳлар ташкил этилган бўлиб, уларнинг айримлари баъзи «ишбилармонлар» учун даромад манбаига айлиниб ҳам улгурган.

Тан олиш керак, ижтимоий тармоқ фойдаланувчилари ўзларига керакли маълумотларни бир зумда олаётган, уни бошқаларга узатаётган, товарлар харид қиляётган, сотаяпти, хизматлардан фойдаланаяпти. Шунингдек, кишилар бир-бирлари билан онлайн мулоқот қилишяпти. Бирок айни шу жараёнда ижтимоий тармоқ

маҳсулотидан совға беришини маълум қиладди. Натижада «одам кўйиш» кампаниясининг жабрдийдасига айланган фойдаланувчи ўзига тааллуқли бўлмаган гуруҳга қандай қилиб кўйилиб қолганидан, ўзини ким гуруҳга кўшганидан хайратда ва айрим ҳолатларда хижолатда қолади. Чунки шундай ҳолатлар учрайдики, эркак фойдаланувчиларни аёлларга оид гуруҳларга ва аксинча, аёл фойдаланувчиларни эркекларга оид гуруҳларга кўйиб қўйишади.

Кишининг гашини келтирадиган яна бир ҳолат – нотаниш фойдаланувчининг сизга кераксиз маълумотларни тарқатишини сўраб мурожаат қилишидир. Қўриб турибмиз, баъзи

фойдаланувчилар илмий асосланмаган, норасмий, ёлгон хабарларни тарқатиб, кўпчиликни бунга ишонтиришга ҳаракат қилмоқда. Гоҳо «Қора рангдаги гул расмини 10 нафар фойдаланувчига тарқатсангиз, унинг ранги қизилга ўзгаради, дархатдаги олмалар расмини 5 та гуруҳга тарқатсангиз, телефонингизга мега-байтлар туширилди», қабилидаги ажабтовур эълонлар ҳам келиб қолади.

Ижтимоий тармоқларнинг яна бир салбий томони – кишиларни китоб ўқишдан узоқлаштириб қўйганлиги. Энди одамлар ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб олиш учун телеграм гуруҳи орқали бошқаларга мурожаат қиляпти. Оқибатда илмий асосланмаган жавобларга ишониб қоляпти ва уларни бошқаларга ҳам тарқатапти. Бу ҳолатлар кўпича таълимга оид гуруҳларда учраб туриши афсусланарли ҳолдир.

Телеграм тармоғида турли гуруҳларни ташкил қилиб, унга иложи борича кўпроқ фойдала-

нувчини жалб қилишга уриниш ҳам бугунги куннинг долзарб муаммоларидан биридир. Зеро, бундай гуруҳларнинг айримларида жамият тараққиётига зид гоёларни тарғиб этишга уриниш ҳолатларини кўришимиз мумкин.

Хулоса қилиб айтганда, ижтимоий тармоқлардаги бундай хунук ҳолатлар айрим фойдаланувчиларнинг қанчалик билимсиз эканлигини яққол кўрсатмоқда. Шу сабабли, юртимизда илм-фанга кенг эътибор қаратилаётган бир даврда ижтимоий тармоқлар қарамига айланиб қолиш уят, деб ўйлайман. Аксинча, ижтимоий тармоқлар имкониятларидан тўғри максадларда фойдаланиб, уни жамият тараққиёти ва инсон манфаатларига бўйсундириш ижобий натижа беришини унутиб қўймайлик.

Маъсуда БЕГНАЗАРОВА, Хатирчи туманидаги 10-умумтаълим мактаби ўқитувчиси